

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Tdo/19/2024
Identifikačné číslo spisu:	8119012225
Dátum vydania rozhodnutia:	14.03.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Juraj Kliment
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:8119012225.1

UZNESENIE

Najvyšší súd R. republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Juraja Klimenta a sudcov JUDr. Petra Štífta a JUDr. Mariána Mačuru v trestnej veci obvinenej E. F. pre prečin nebezpečného prenasledovania podľa § 360a ods. 1 písm. e) Tr. zák. prerokoval na neverejnom zasadnutí konanom 14. marca 2024 v Bratislave dovolanie obvinenej E. F. podané prostredníctvom jej obhajkyne JUDr. Kataríny Andráš Leškovej proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 26. januára 2022, sp. zn. 2Tos/38/2021, a takto

rozhodol:

Podľa § 382 písm. c) Tr. por. dovolanie obvinenej E. F. odmieta.

Odôvodnenie

Okresný súd Prešov (ďalej len okresný súd) uznesením z 18. októbra 2021, sp. zn. 5Nt/47/2019, na podklade návrhu prokurátora postupom podľa 299 ods. 1 Tr. por. uložil obvinenej E. F. podľa § 73 ods. 2 písm. b) Tr. zák. ochranné psychiatrické liečenie ambulantnou formou, ktoré podľa § 74 ods. 2 Tr. zák. potrvá, kým to bude vyžadovať jeho účel.

Krajský súd v Prešove uznesením z 26. januára 2022, sp. zn. 2Tos/38/2021, sťažnosť obvinenej E. F. podľa § 193 ods. 1 písm. c) Tr. por. ako nedôvodnú zamietol.

Proti tomuto uzneseniu obvinená E. F. prostredníctvom ustanovenej obhajkyne JUDr. Kataríny Andráš Leškovej podala 18. októbra 2023 dovolanie z dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 písm. c) a písm. j) Tr. por., teda, že

- zásadným spôsobom bolo porušené jej právo na obhajobu,
- bolo jej uložené ochranné opatrenie, hoci na to neboli splnené zákonné podmienky.

V písomnom odôvodnení podaného dovolania predovšetkým namietala spôsob a rozsah obhajoby, ktorý jej v pôvodnom trestnom konaní bol poskytnutý zo strany ustanoveného obhajcu, a to najmä vo vzťahu k znaleckému dokazovaniu, ktorého závery v podobe znaleckého posudku konštatujúceho jej nepříčetnosť potom viedli k zastaveniu trestného stíhania a neskôr k návrhu prokurátora na uloženie ochranného psychiatrického liečenia. Obvinená podaným dovolaním opätovne spochybňovala závery

znaleckého posudku MUDr. F. O. a domáhala sa jeho preskúmania iným znalcom z odvetvia psychiatrie, z ktorého dôvodu navrhla, aby dovolací súd vyslovil porušenie zákona v jej neprospech, zrušil obidve rozhodnutia a okresnému súdu prikázal, aby vo veci znovu konal a rozhodol.

K dovolaniu obhajkyne obvinenej E. F. sa vyjadril prokurátor Okresnej prokuratúry Prešov (ďalej len „prokurátor“) podaním z 22. decembra 2023 konštatujúc, že dovolacie dôvody prezentované obhajobou neboli naplnené a v súhrne sú len opakovaním argumentov z predchádzajúcich štádií trestného konania. Vzhľadom k tomu navrhol dovolanie odmietnuť podľa § 382 písm. c) Tr. por. na neverejnom zasadnutí bez meritórneho preskúmania veci.

Výjadrenie prokurátorky k dovolaniu bolo 29. januára 2024 doručené obhajkyňi obvinenej a 27. januára 2024 obvinenej E. F., pričom do termínu konania neverejného zasadnutia dovolacieho súdu sa k nemu obvinená nevyjadrila ani sama, ani prostredníctvom svojej ustanovenej obhajkyne.

Dňa 11. marca 2024 bolo dovolanie obhajkyne obvinenej E. F. spoločne s kompletným k veci prislúchajúcim spisovým materiálom riadne predložené Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) na konanie a rozhodnutie.

Po predložení veci najvyšší súd ako súd dovolací (§ 377 Tr. por.) predbežne preskúmal dovolanie obvinenej spolu s predloženým spisovým materiálom a zistil, že dovolanie je prípustné [§ 368 ods. 1, ods. 2 písm. h) Tr. por.], bolo podané oprávnenou osobou [§ 369 ods. 2 písm. b) Tr. por.], po vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov (§ 372 ods. 1 Tr. por.), prostredníctvom obhajkyne (§ 373 ods. 1 Tr. por.), v zákonom stanovenej lehote (§ 370 ods. 1 Tr. por.), na mieste, kde možno tento mimoriadny opravný prostriedok podať (§ 370 ods. 3 Tr. por.) a spĺňa aj nevyhnutné obsahové náležitosti (§ 374 Tr. por.). Zároveň, ale najvyšší súd zistil, že podané dovolanie je potrebné odmietnuť na neverejnom zasadnutí, lebo je zrejmé, že uplatnené dôvody dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c), písm. j) Tr. por. nie sú splnené.

Úvodom najvyšší súd pripomína, že dovolanie je mimoriadnym opravným prostriedkom určeným k náprave výslovne uvedených procesných a hmotnoprávných väd., a nie na revíziu skutkových zistení ustálených súdmi prvého a druhého stupňa, ani k preskúmvaniu nimi vykonaného dokazovania. Dovolanie má byť len skutočne výnimočným prielomom do inštitútu právoplatnosti, ktorý je dôležitou zárukou stability právnych vzťahov a právnej istoty. Dovolací súd nie je všeobecnou treťou inštanciou zameranou na preskúmvanie všetkých rozhodnutí súdov druhého stupňa a samotnú správnosť a úplnosť skutkových zistení nemôže posudzovať už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený eo ipso prehodnocovať vykonané dôkazy bez toho, aby ich mohol podľa zásad ústnosti a bezprostrednosti v konaní o dovolaní sám vykonávať. Na objasnenie okolností prípadne potrebných na rozhodnutie o dovolaní môže dovolací súd vykonať dokazovanie len v obmedzenom rozsahu podľa § 379 ods. 2 Tr. por. Preto možnosti podania dovolania musia byť obmedzené, aby sa širokým uplatnením tohto mimoriadneho opravného prostriedku nezakladala ďalšia opravná inštancia.

Pokiaľ ide o obsahovú stránku podaného dovolania, najvyšší súd uvádza, že obvinená v dovolaní v podstate len zopakovala svoju argumentáciu, ktorú podrobne rozviedla v odôvodnení sťažnosti podanej voči uzneseniu okresného súdu, ktorým jej bolo uložené ochranné psychiatrické liečenie a ktorú krajský súd zamietol ako nedôvodnú. Vzhľadom na skutočnosť, že odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a druhostupňového súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože tieto konania z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok, poukazuje najvyšší súd na odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu, v ktorom sumarizuje celú argumentáciu, na ktorej základe napadnuté uznesenie vydal a ku ktorej sa najvyšší súd argumentačne pripája.

Okresný súd v uznesení uviedol:

Prokurátor 29. novembra 2019 u obvinenej E. F. podal návrh na uloženie ochranného psychiatrického liečenia ústavnou formou. Podaný návrh odôvodnil tým, že uznesením povereného príslušníka PZ,

Obvodného oddelenia Prešov - Juh, vedeným pod sp. zn. ČVS: ORP-626-JU-PO-2019 zo dňa 6. júna 2019 podľa § 199 ods. 1 Tr. poriadku bolo začaté trestné stíhanie a podľa § 206 ods. 1 Tr. poriadku bolo vznesené obvinenie E. F. pre prečin nebezpečné prenasledovanie podľa § 360a ods. 1 písm. e) Tr. zákona na tom skutkovom základe,

že obvinená v období najmenej od mesiaca október 2017 doposiaľ v J. na ul. Š. v obytnom dome č. XX v byte č. XX na prvom poschodí v ktorom obvinená trvale býva v nepravidelných časových intervaloch opakovane aj v nočných hodinách, niekoľkokrát týždenne búcha a klope po stenách a zariadeniach bytu a udiera po spoločných zariadeniach a spoločných častiach bytového domu, čím týmto svojím konaním poškodeným C. J. a MVDr. H. H. dlhodobo prenasleduje spôsobom, ktorý podstatným spôsobom zhoršuje kvalitu ich života, a to ich obmedzovaním v obvyklom spôsobe života.

Následným uznesením prokurátora Okresnej prokuratúry Prešov, sp. zn. 2Pv 322/19 zo 16. októbra 2019 bolo podľa § 215 ods. 1 písm. e) Tr. poriadku trestné stíhanie vedené proti obvinenej E. F. zastavené, pretože obvinená nebola v čase činu pre nepričetnosť trestne zodpovedná. Toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť 5. novembra 2019.

Znalkyňa MUDr. F. O.Í. na verejnom zasadnutí uviedla: „U obvinenej bola diagnostikovaná trvalá porucha bludmi, ktorá patrí medzi závažné trvalé ochorenia psychózy. Hlavným príznakom tejto psychotickej poruchy je obsahová porucha myslenia - bludy, ktoré sú systematizované a logicky štruktúrované. Na začiatku ich vzniku býva reálna udalosť, ktorá postihnutá spracováva ako celoživotnú krivdu. Vyššie uvedená duševná porucha bola u posudzovanej prítomná aj v čase páchania skutku. U obvinenej došlo v dobe spáchania skutku pod vplyvom týchto bludov k vymiznutiu ovládacej a rozpoznávacej schopnosti. Konala pod vplyvom vyššie uvedenej vážnej duševnej poruchy. Obvinená nie je schopná chápať zmysel trestného konania v súvislosti s posudzovaným trestným činom (nechápe v čom spočíva trestnosť jej konania). Táto duševná choroba môže mať vplyv na skutočnosti a môže aj deformovať vnímanie, uchovávanie, spracovanie, vybavovanie a reprodukciu prežitej skutočnosti. Pod vplyvom chronickej psychickej choroby, ktorou trpí sa u nej uplatňuje dva technologické mechanizmy vo forme úsudkov. Je u nej znížená flexibilita úsudkových procesov a aj pod vplyvom porúch myslenia je znížená kontrola realitou. Ide u nej o dlhodobé ochorenie vyznačujúce sa rozvojom bludov, ktoré sú trvalé a väčšinou aj celoživotné a nevyvrátiteľné. Vzhľadom k malému alebo žiadnemu náhľadu na ochorenie býva získanie dôvery takejto osoby veľmi obťažné. Skutočný frustrujúci zážitok so štátnym orgánom alebo s inými osobami môže vyústiť do komplexov, buď prenasledovania alebo poškodzovania, do ktorých je zahrnutý ktokoľvek z blízkosti. Začiatok tejto poruchy sa prejavuje v strednom veku. Obsah bludov a aj doba ich začiatku môžu byť spojené so životnou situáciou. V čase spáchania skutku sa u menovanej nejednalo o kvalitatívnu poruchu vedomia so zmätenosťou a orientáciou. Vzhľadom k vážnej duševnej poruche, ktorou obvinená trpí odporučila jej uložiť ochranné psychiatrické liečenie ambulantnou formou, nakoľko by jej pobyt na slobode z hľadiska psychiatrického mohol byť bez adekvátnej liečby nebezpečný v tom zmysle, že by sa opäť mohla dopustiť obdobnej trestnej činnosti.

Krajský súd v napadnutom uznesení uviedol:

V predmetnej veci je z vykonaných dôkazov zrejmé, že skutok, pre ktorý sa viedlo trestné stíhanie a ktorý by bol inak prečinom nebezpečného prenasledovania podľa § 360a ods. 1 písm. e) Tr. zákona, sa stal a že ho spáchala E. F..

Tento záver je možné oprieť o výsledky vykonaného dokazovania ešte v prípravnom konaní, a to obsah výsluchu priamych svedkov protiprávneho konania E. F., a to svedka MVDr. H. H. a svedkyne C. J. za účasti jej ustanoveného obhajcu JUDr. Váslava Dubňanského, ktorý mal možnosť, rovnako ako pôvodne obvinená E. F., sa s výsledkami vykonaného dokazovania oboznámiť, vrátane záverov znaleckého posudku vypracovaného znalkyňou MUDr. F. O.F. z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvie psychiatria, preto neobstojí námietka sťažovateľky, že v tomto konaní bolo porušené jej právo na obhajobu.

Ako vyplýva zo záznamu o preštudovaní vyšetrovacieho spisu dňa 1. októbra 2019 po ukončení vyšetrovania, E. F. a jej obhajca nemali námietky voči vykonanému obsahu dôkazov pri oboznámení sa s jeho výsledkami, len vzhľadom na výsledky a závery znaleckého dokazovania z odvetvia psychiatrie obhajca navrhol trestné stíhanie vedené voči nej zastaviť. Až následne po právoplatnom zastavení trestného stíhania vedeného pre stíhanú trestnú činnosť voči E. F., v rámci dokazovania na verejnom zasadnutí pred okresným súdom o návrhu prokurátora na uloženie ochranného opatrenia na podklade záverov totožného znaleckého posudku, začala obvinená spochybňovať závery o preukázaní a ustálení skutkových zistení a ich právneho posúdenia, no predovšetkým, opakovane aj prostredníctvom obhajcu spochybňovala a popierala závery znaleckého dokazovania z odvetvia psychiatrie.

Skutočnosť, že obvinená E. F. spáchala predmetný skutok, ktorý napĺňa znaky skutkovej podstaty nebezpečného prenasledovania podľa § 360a ods. 1 písm. e) Tr. zákona vyplynula z dôkazov, ktoré boli v prejednávanom prípade zabezpečené a vykonané ešte v rámci prípravného konania, pričom vyvodu trestnej zodpovednosti menovanej zabránila len okolnosť, že v čase činu inak trestného nebola pre nepríčetnosť trestne zodpovedná. Bolo teda plne odôvodnené urobiť záver, aký urobila okresná prokuratúra, keď zastavila trestné stíhanie nie z dôvodu, že nebolo preukázané, že sa stal skutok, z ktorého bola sťažovateľka obvinená, alebo že by nebolo preukázané, že skutok spáchala menovaná obvinená, ale až z dôvodu, že táto nie je pre nepríčetnosť trestne zodpovedná.

K námietkam sťažovateľky prednesených v rámci sťažnostných námietok voči záverom znaleckého posudku vypracovaného znalkyňou MUDr. F.É. O. z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvie psychiatria, krajský súd uvádza nasledovné.

Dlhodobá rozhodovacia činnosť súdov týkajúca sa jednak procesného postavenia znalca a jeho úlohy v trestnom konaní, no predovšetkým týkajúca sa spôsobu hodnotenia záverov znaleckých posudkov (aj v posudzovanom prípade) z hľadiska základných kritérií rozhodných pre posúdenie ich preskúmateľnosti - správnosti a úplnosti, okrem iného konštatuje, že výsledkom znaleckého skúmania je subjektívny úsudok znalca, ktorý musí byť preskúmateľný v súdnom konaní (hodnotenie obsahovej stránky znaleckého posudku) - znalecký posudok teda musí spĺňať podmienku preskúmateľnosti a nesmie sa obmedziť len na odpovede na otázky bez toho, aby z neho bolo zrejmé, ako znalec k týmto záverom došiel. Preskúmateľnosť znaleckého posudku je totižto základnou vlastnosťou znaleckého posudku. Prijemca posudku musí byť schopný preskúmať znalcov postup, aby mohol znalecký posudok hodnotiť. Znalecký posudok, ktorý nie je preskúmateľný, nie je dôkazom, ale je len obyčajným tvrdením, ktoré nie je možné overiť. Preskúmateľnosť znaleckého posudku je preto nutná podmienka pre jeho hodnotenie ako dôkazu, preto aby nevznikli pochybnosti o jeho správnosti alebo o jeho nejasnosti, resp. neúplnosti z pohľadu ustálených záverov (§ 146 Tr. poriadku). Aby súd mohol znalecký posudok zodpovedne zhodnotiť, nesmie sa teda znalec obmedziť vo svojom posudku na podanie len odborného záveru, ale z jeho posudku musí mať súd možnosť poznať, z ktorých zistení v posudku znalec vychádzal, akou cestou k týmto zisteniam dospel a na základe akých úvah došiel k svojmu záveru - inak povedané - preskúmateľnosť znamená, že znalecký posudok obsahuje aj podrobné údaje ako sa znalec dopracoval k záverom, aké metódy použil, z akých dôkazov vychádzal a podobne. Pri posúdení záverov znaleckého posudku znalkyne MUDr. F. O. pod č. 247/2019 krajský súd hodnotil nielen naplnenie (už skôr uvádzaných) kritérií preskúmateľnosti znaleckého posudku, ale aj zákonnosť postupu znalkyne pri výkone znaleckého skúmania (vyšetrenia) sťažovateľky. V tomto prípade krajský súd zistil, že k vypracovaniu znaleckého posudku znalkyne predchádzalo riadne vlastné vyšetrenie E. F. formou tzv. interview, v rámci ktorého umožnila sťažovateľke vlastnými slovami opísať správanie sa jej susedov v rámci spoluzití vo vchode bytového domu a v obsahu znaleckého posudku menovaná znalkyňa taktiež chronologicky opisuje, akú „testovú batériu“ - označila a pomenovala, aké metódy a druhy testových technik a vyšetrení - použila pri psychodiagnostickom vyšetrení E. F. a čo za použitia týchto metód zistila, čo sa napokon aj prenieslo do záverov jej posudku. Z tohto pohľadu je potrebné zdôrazniť, (čo aj na verejnom zasadnutí v rámci svojej výpovede menovaná znalkyňa zvýraznila), že v takýchto prípadoch, nikdy nemôže byť jediným zdrojom poznatkov rozhodných pre znalecké skúmanie obsah zhromaždených dôkazov orgánmi činnými v trestnom konaní, príkladmo výpovede obvinených a svedkov, ale je to hlavne vlastné vyšetrenie znalca osôb, ktoré majú byť znalecky posúdené a už

spomínané odborné (vedecké) postupy a poznatky pre určený znalecký odbor (odvetvie) pribratého znalca pri takomto vyšetrení. Hodnotený znalecký posudok je preto podľa názoru krajského súdu z hľadiska sledovaných kritérií dôkazom vykonaným zákonne a jeho obsah je z hľadiska posudzovanej trestnej činnosti riadne preskúmateľný, ktorého výsledky napokon obhajoba, ako už bolo zvýraznené, v rámci prípravného konania nespochybňovala a dokonca sa na ne odvolávala, ako dôvod (zákonný podklad) pre zastavenie trestného stíhania vedeného voči sťažovateľke.

Krajský súd preto konštatuje, že znaleckým dokazovaním z odvetvia psychiatrie bolo zistené, že E. F. trpí na závažné duševné ochorenie - ako to totižto vyplýva zo znaleckého posudku spracovaného znalkyňou MUDr. F. O. - u obvinenej bola diagnostikovaná trvalá porucha s bludmi, ktorá patrí medzi závažné trvalé ochorenia psychológie. U obvinenej došlo v dobe spáchania skutku pod vplyvom týchto bludov k vymiznutiu ovládacej a rozpoznávacej schopnosti, konala pod vplyvom vyššie uvedenej duševnej poruchy. Táto duševná choroba môže mať vplyv na skutočnosti, môže aj deformovať vnímanie, uchovávanie, spracovanie, vybavovanie a reprodukciu prežitej skutočnosti. Pod vplyvom chronickej psychickej choroby, ktorou trpí, sa u nej uplatňujú dva technologické mechanizmy vo formu úsudku, je u nej znížená flexibilita úsudkových procesov aj pod vplyvom porúch myslenia, kontrola reality je znížená. Ide u nej o dlhodobé ochorenie, vyznačujú sa rozvojom bludov, ktoré sú trvalé väčšinou aj celoživotné a nevyvrátiteľné. Frustrujúci zážitok so štátnym orgánom alebo inými osobami môžu vyústiť s komplexmi buď prenasledovania alebo poškodzovania, do ktorého je zahrnutý ktokoľvek z blízkosti. Preto potom navrhla, aby tejto bolo uložené ochranné psychiatrické liečenie ambulantnou formou, nakoľko by jej pobyt na slobode z hľadiska psychiatrického mohol byť bez adekvátnej liečby nebezpečný v tom zmysle, že by sa opäť mohla dopustiť obdobnej trestnej činnosti. Znalkyňa k tomu uviedla aj to, že vzhľadom na charakter obvinenia odporúča súdu, aby umožnil obvinenej vybrať si psychiatra, u ktorého toto liečenie absolvuje, nakoľko získanie dôvery je u takýchto jedincov veľmi obtiažné a sú ochotní prijať lekára ako dôveryhodnú osobu len vtedy, keď jej plne dôverujú, jeho kompetencii a úsudku. Dôvera v terapeuta môže viesť postupne ku korekcii názoru pacienta na vlastné bludné predstavy. Na záver znalkyňa uviedla, žeby bolo vhodné zahájiť konanie vo veci spôsobilosti na právne úkony. V súvislosti s hodnotením nebezpečnosti pobytu páchatel'a činu inak trestného na slobode je potrebné vo všeobecnosti uviesť, že nebezpečnosť pobytu na slobode nie je možné vyvodzovať iba z konania, ktoré v danom prípade inak vykazuje znaky trestného činu.

Z hľadiska splnenia podmienok § 73 ods. 1 Tr. zákona je nevyhnutné, že pobyt takejto osoby musí byť nebezpečný i v budúcnosti, resp. musí existovať pomerne vysoký stupeň pravdepodobnosti, že nepričetná osoba, ktorá spáchala čin inak trestný, spácha znovu závažnejší útok na záujmy chránené Trestným zákonom. Tento záver musí byť vždy opretý o skutkové zistenia vyplývajúce z vykonaných dôkazov, najmä dôkazu (znaleckého posudku) vykonaného na základe vyšetrenia duševného stavu obvineného, teda či zistená duševná porucha je takého charakteru, že pobyt nepričetnej osoby na slobode je aj pre budúcnosť v uvedenom zmysle nebezpečný.

Pokiaľ ide o formu ochranného liečenia, v ustanovení § 73 ods. 4 Tr. zákona nie je striktne stanovené, akú formu ochranného liečenia má súd použiť, keď zákon uvádza, že ochranné liečenie sa vykonáva spravidla v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti. Naproti tomu nariadenie ambulantného spôsobu liečenia sa už viaže na podmienku, že vzhľadom na povahu choroby a liečebné možnosti možno očakávať, že účel splní aj ambulantné liečenie. V takomto prípade potom môže súd nariadiť aj liečenie v ambulantnej forme. V predmetnej veci je potrebné poukázať na závery znaleckého posudku, z ktorých je nepochybné, že pobyt E. F. na slobode je nebezpečný. Pokiaľ sa potom znalkyňa vyjadrila spôsobom, že odporúča zvážiť u E. F. nariadenie ochrannej psychiatrickej liečby ambulantnou formou ako postačujúcu, len rešpektovala skutočnosť, že nie ona, ako znalkyňa, ale súd je jediný oprávnený a zároveň povinný /po splnení zákonných požiadaviek/ rozhodnúť o nariadení takej liečby. Rovnako, ako strany trestného konania, aj znalkyňa je oprávnená nanajvýš odporúčať, či neodporúčať nariadenie ochrannej liečby. V súvislosti s doposiaľ uvedeným je na mieste opäť zdôrazniť, že znalkyňa tiež uviedla, že vzhľadom na charakter ochorenia odporúča súdu, aby umožnil obvinenej vybrať si psychiatra, u ktorého toto liečenie absolvuje, nakoľko ako uviedla, získanie dôvery je u takýchto jedincov veľmi obtiažné, sú ochotní prijať lekára ako dôveryhodnú osobu len v prípade, kedy plne dôverujú jeho

kompetencii a úsudku. Dôvera v terapeuta môže viesť postupne ku korekcii názoru pacienta na vlastné bludné predstavy. Vzhľadom k vyššie uvedeným kverulačným bludným aktivitám paranoidnému spracovaniu reality s vplyvom na konanie a správanie obvinenej by bolo vhodné zahájiť konanie vo veci posúdenia spôsobilosti na právne úkony. Pri tak závažnej psychiatrickej diagnóze, ktorá nemá prechodný charakter, je nevyhnutné v záujme zdravia samotnej sťažovateľky a v záujme účelu ochranného liečenia, aby povinná ochranná psychiatrická liečba bola striktne dodržiavaná. Táto požiadavka v podobe nevyhnutnosti, aby pacient pravidelne bral predpísané lieky zodpovedá samotnému záveru znalkyne, aby sa predišlo opätovnému porušovaniu záujmov chránených Trestným zákonom zo strany sťažovateľky. Zo znaleckého dokazovania vyplýva závažná povaha duševnej poruchy sťažovateľky, ktorá viedla až k absencii nielen ovládacej schopnosti, ale aj jej schopnosti rozpoznať protiprávnosť činu, pričom niet podkladu pre záver, že by účel ochranného liečenia nemohol byť dosiahnutý už ambulantnou formou, teda liečením nespojeným s obmedzením osobnej slobody sťažovateľky.

Uvedené skutočnosti umožňujú vyvodiť záver, že pobyt obvinenej E. F. na slobode je síce nebezpečný, no povaha jej duševnej choroby a liečebné možnosti umožňujú očakávať, že účel ochranného liečenia splní aj ambulantné liečenie. V posudzovanej veci bolo teda nepochybne preukázané splnenie všetkých podmienok, splnenie ktorých vyžaduje ustanovenie § 73 ods. 1 Tr. zákona pre uloženie ochranného psychiatrického liečenia ústavnou formou. Preto podľa názoru krajského súdu rozhodnutie prvostupňového súdu, ktorým podľa § 73 ods. 1 Tr. zákona uložil E. F. ochranné psychiatrické liečenie ambulantnou formou, je rozhodnutím v súlade so zákonom. Platí to napriek formálnej chybe, keď popri ustanovení § 73 ods. 1 Tr. zákona okresný súd použil vo výroku aj ustanovenie § 73 ods. 2 písm. b) Tr. zákona, pretože uvedená formálna chyba nemá žiaden vplyv na právne postavenie obvineného a teda ani na vecnú správnosť napadnutého uznesenia.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por. najvyšší súd stabilne judikuje, že právo na obhajobu je potrebné chápať ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu (§ 34 ods. 5 Tr. por.). Za porušenie práva na obhajobu podľa tohto ustanovenia preto nemožno považovať obsah a rozsah vlastnej úvahy orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu o voľbe použitých dôkazných prostriedkov pri plnení povinnosti podľa § 2 ods. 10 Tr. por., resp. uplatnení oprávnenia podľa § 2 ods. 11 Tr. por. Ak by záver orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu učiný podľa § 2 ods. 12 Tr. por. o tom, že určitú skutkovú okolnosť považuje za dokázanú a nebude ju už overovať ďalšími dôkazmi, zakladal opodstatnenosť dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por., odporovalo by to viazanosti dovolacieho súdu zisteným skutkom podľa ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i) Tr. por., ktoré vyjadruje zásadu, že účelom dovolacieho konania je posudzovanie právnych otázok, nie posudzovanie správnosti a úplnosti zistenia skutkového stavu (R 7/2011).

Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por. považuje najvyšší súd za nevyhnutné zdôrazniť, čo v rámci svojej rozhodovacej činnosti notoricky opakuje, a síce pre naplnenie tohto dovolacieho dôvodu je nevyhnutné, ako aj napokon zo samotnej dikcie Trestného poriadku vyplýva, aby zistené porušenie práva na obhajobu bolo zásadné. Inými slovami povedané, nie každé porušenie práva obvineného na obhajobu, resp. porušenie práva obvineného na obhajobu s akoukoľvek intenzitou, zakladá dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por.

Takéto porušenie musí teda kardinálnym, kľúčovým spôsobom zasiahnuť do možnosti obvineného uplatniť svoje základné právo brániť sa proti tvrdeniam obžaloby. Pri samotnom posudzovaní, či v konkrétnom prípade bolo zásadným spôsobom porušené právo obvineného na obhajobu, je potrebné vychádzať zo všetkých okolností a špecifik konkrétného prípadu a tieto individuálne, ako aj vo vzájomných súvislostiach, vyhodnotiť. Právo na obhajobu treba chápať ako vytvorenie podmienok pre úplné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu a zákonný postup pri reakcii orgánov činných v trestnom konaní a súdu na uplatnenie každého obhajovacieho práva.

Zásadné porušenie práva na obhajobu, podmieňujúce naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por., však nemožno odvíjať od iného hodnotenia dôkazov obvineným v porovnaní s tým, ako to vo veci vykonal príslušný súd, ktorých skutkové zistenia a závery sú pre dovolací súd záväzné

(nepreskúmateľné). Porušenie práva na obhajobu nemôže byť odôvodnené tým, že súdy, vychádzajúc zo zásady voľného hodnotenia dôkazov v zmysle § 2 ods. 12 Tr. por., vyhodnotili dôkazy odlišným spôsobom, ako je predstava obvineného.

Ak obvinený v intenciách podaného dovolania namieta podľa jeho názoru nesprávne vyhodnotenie dôkazov, najvyšší súd poukazuje na svoju konštantnú rozhodovaciu činnosť, v rámci ktorej zdôrazňuje, že do práva na spravodlivý proces nepatrí právo strany v konaní, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi, návrhmi a hodnotením dôkazov. Právo na spravodlivý proces neznamena ani právo na to, aby bola strana konania pred všeobecným súdom úspešná, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jej požiadavkami a právnymi názormi. Súd neporuší žiadne práva strany v konaní, ak si neosvojí ňou navrhnutý spôsob hodnotenia vykonaných dôkazov a ak sa neriadi jej výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 339/08, II. ÚS 197/07, II. ÚS 78/05, IV. ÚS 252/04).

V posudzovanej veci z obsahu súdneho spisu a zvlášť zo zápisníc z verejného zasadnutia (celkovo sa konalo na štyroch verejných zasadnutiach) vyplýva, že obvinenej E. F. bola zo strany konajúceho okresného súdu poskytnutá možnosť uplatnenia práva na obhajobu prakticky v neobmedzenej miere, vrátane vykonania ňou navrhnutých dôkazov v podobe výsluchov svedkov, a to aj z radov jej rodinných príslušníkov, čítania listinných dôkazov, opakovaného nahliadnutia do spisu, vypočutia znalkyne MUDr. F. O., možnosti kladenia otázok, a to všetko za aktívnej účasti jej ustanoveného obhajcu. Treba len dodať, že uvedené konanie a rozhodnutie okresného súdu bolo nadriadeným súdom na základe riadneho opravného prostriedku podrobené meritórnemu prieskumu. Navyiac obidve rozhodnutia tak okresného ako aj krajského súdu z hľadiska ich odôvodnení spĺňajú všetky kritéria tak z pohľadu vyrovnanosti s námietkami obvinenej E. F. ako aj z pohľadu odôvodnenia zákonných podmienok na uloženie predmetného ochranného opatrenia.

S poukazom na vyššie uvedené najvyšší súd dospel k záveru, že dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por. nebol naplnený.

Ako to vyplýva z ustanovenia § 299 ods. 1 Trestného poriadku ak nejde o prípad, keď si súd rozhodnutie o ochrannom liečení, ochrannnej výchove, ochrannom dohľade, zhabaní veci vyhradil podľa § 289 ods. 2, môže tieto ochranné opatrenia uložiť na verejnom zasadnutí len vtedy, ak to navrhne prokurátor.

Podľa § 73 ods. 1 Tr. zák. súd uloží ochranné liečenie v prípadoch uvedených v § 39 ods. 2 písm. c) a § 40 ods. 1 písm. c) alebo ak páchatel činu inak trestného nie je pre nepričetnosť trestne zodpovedný a jeho pobyt na slobode je nebezpečný.

Z obsahu spisu dovolací súd zistil, že uznesením prokurátora Okresnej prokuratúry Prešov zo 16. októbra 2019, sp. zn. 2Pv 322/19, bolo podľa § 215 ods. 1 písm. e) Tr. por. trestné stíhanie vedené proti obvinenej E. F. pre prečin nebezpečného prenasledovania podľa § 360a ods. 1 písm. e) Tr. zák. na tom skutkovom základe, že obvinená v období najmenej od mesiaca október 2017 doposiaľ v J. na ul. Š. v obytnom dome č. XX v byte č. XX na prvom poschodí, v ktorom obvinená trvale býva, v nepravidelných časových intervaloch opakovane aj v nočných hodinách, niekoľkokrát týždenne búcha a klope po stenách a zariadeniach bytu a udiera po spoločných zariadeniach a spoločných častiach bytového domu, čím týmto svojím konaním poškodeným C. J. a MVDr. H. H. dlhodobo prenasleduje spôsobom, ktorý podstatným spôsobom zhoršuje kvalitu ich života a to ich obmedzovaním v obvyklom spôsobe života, zastavené, pretože obvinená nebola v čase činu pre nepričetnosť trestne zodpovedná. Toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť 5. novembra 2019.

Dňa 29. novembra 2019 prokurátor podal návrh na uloženie ochranného psychiatrického liečenia ústavnou formou obvinenej E. F..

Dovolací súd pri dovolacom dôvode podľa § 371 ods. 1 písm. j) Tr. por. [rovnako ako pri dovolacom

dôvode podľa § 371 ods. 1 písm. i) Tr. por.] najvyšší súd stabilne judikuje, že pri posudzovaní oprávnenosti tvrdenia o jeho existencii je vždy viazaný konečným skutkovým zistením, ktoré vo veci urobili súdy prvého a druhého stupňa, teda dôvodom dovolania nemôžu byť nesprávne skutkové zistenia. Dovolací súd skutkové zistenia urobené súdmi prvého a druhého stupňa nemôže ani meniť, ani dopĺňať. Ťažisko dokazovania je v konaní pred súdom prvého stupňa a jeho skutkové závery môže dopĺňať alebo korigovať len odvolací súd. Účelom dovolacieho konania je teda posudzovanie právnych otázok, nie posudzovanie správnosti a úplnosti zistenia skutkového stavu. Dovolací súd nie je možné chápať ako tretiu „odvoláciu“ inšanciu zameranú k preskúmaniu rozhodnutí súdu druhého stupňa.

Dovolací súd takýmto postupom potom zistil, že konajúce súdy na podklade vykonanými dôkazmi ustáleného skutkového stavu dospeli k správne mu záveru o splnení zákonných podmienok na uloženie ochranného psychiatrického liečenia obvinenej E. F.. Treba zdôrazniť, že uložené ochranné opatrenie je v podstate právnym následkom aj spáchaného činu inak trestného, pre ktorý bolo trestné stíhanie voči E. F. zastavené v dôsledku jej nepríčetnosti (nie je trestne zodpovedná), pričom pobyt E. F. na slobode je z tohto pohľadu (možnej recidívy) nebezpečný.

S poukazom na vyššie uvedené najvyšší súd dospel k záveru, že dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. j) Tr. por. rovnako nebol naplnený.

Z tohto dôvodu najvyšší súd mal za to, že v predmetnej veci dovolacie dôvody podľa § 371 ods. 1 písm. c) a písm. j) Tr. por. neboli naplnené, a preto dovolací súd dovolanie obvinenej E. F. na neverejnom zasadnutí ako nedôvodné podľa § 382 písm. c) Tr. por. odmietol.

Toto uznesenie bolo prijaté v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.